

nijeti temeljna povijesna znanja iz lokalne prošlosti te ih usmjeriti prema razvijanju vještine kronološkoga mišljenja, vještine razumijevanja povijesne priče, vještine analize povijesnih događaja i njihove interpretacije, vještine povijesnoga istraživanja te vještine analize vrijednosnih povijesnih tema i donošenja odluka koje će pomoći učenicima steći sposobnost povijesnoga mišljenja. Stavljanje učenika u ulogu istraživača prošlosti, kako predviđa nastavna cjelina, potaknut će razvoj njihova interesa za samostalno istraživanje lokalne povijesti i nastavni predmet u cjelini.

Nikša Minić

***Buzetski zbornik*, sv. 41, Buzet 2015., 259 str.**

U kolovozu 2015. objavljen je 41. svezak *Buzetskoga zbornika*, kojemu je urednica Elena Grah Ciliga, a članovi uredništva Matija Nežić, Mirjana Pavletić, Silvana Pavletić i Nataša Vivoda. Sadržaj je podijeljen na 6 cjelina: „44. znanstveni skup *Buzetski dani*“ (11-151), „Iz našeg kraja“ (155-185), „Obljetnice“ (189-236), „Prikazi“ (239-241), „Literarni radovi“ (245-256) i „Biografije“ (259). Tradicionalno se prije prve cjeline nalazi tekst govora buzetskoga gradonačelnika Siniše Žulića održanoga na svečanoj sjednici Gradskoga vijeća u povodu obilježavanja Dana grada.

Prva cjelina obuhvaća devet radova predstavljenih u sklopu 44. znanstvenoga skupa *Buzetski dani*. Radom „Rašporski kapetan Alvise Foscari i njegovo izvješće iz 1792.“ (11-16) Slaven Bertoša predstavlja detaljnu analizu izvješća Alvisea Foscarija poslanoga Senatu u Veneciju 13. rujna 1792. godine. Radu je priložio i prijepis originalnoga Foscarijeva izvješća (na talijanskom jeziku). U tekstu predstavlja i najpoznatije članove obitelji Foscari koji su obnašali razne gradske i državne dužnosti.

Zdenko Balog u radu „O društvenom i ekonomskom položaju žene u Roču i na Buzeštini početkom novog vijeka“ (17-30) pokušava ukazati na položaj žena Buzeštine između 15. i 17. stoljeća. Radi boljega shvaćanja položaja žena u ovom razdoblju, autor se, između ostaloga, koristio i notarskim knjigama, zbirkom prijepisa oporuka, ugovora i ostalih privatnopravnih akata. Prikupljene je podatke grupirao na sljedeći način: 1. Položaj žene u kupoprodajnim ugovorima i ostalim transakcijama dobara, novaca i usluga,

iz čega je vidljivo da se žena često pojavljuje kao ugovorna strana, odnosno, suugovaratelj uz muškarca, samostalno u ime malodobna muškoga srodnika (sina) ili potpuno samostalno; 2. Položaj žene pri raspolaganju nasljedstvom i nasljeđivanju, gdje je žena ili sastavljač oporuke ili uživatelj naslijeđenih dobara (uvjetno ili bezuvjetno); 3. Sklapanje i poništavanje braka, gdje autor iznosi par slučajeva zabilježenoga poništenja, ali i sklapanja braka; 4. Položaj žene prema javnim dužnostima – iako su sve službene dužnosti zauzimali muškarci, autor donosi jednu iznimku, kada je žena u 16. stoljeću bila na čelu bratovštine (navedena su još dva primjera, ali iz 18. stoljeća). Balog je temu članka dodatno ilustrirao vlastitom fotodokumentacijom umjetničkih djela na kojima su prikazane žene. Prema zaključnom mišljenju autora položaj žene na Buzeštini početkom novoga vijeka bio je relativno povoljan, dakako, imajući u vidu generalnu neravnopravnost ženskoga spola u odnosu na muški, koja je u povijesti bila izražena sve do 20. stoljeća.

„Matična knjiga vjenčanih Župe Sovinjak 1845. – 1876.“ (31-64) naslov je rada Jakova Jelinčića u kojem iznosi podatke o mjestu i župi odakle dolaze zaručnice odnosno zaručnici, gustoći vjenčanja po mjesecima, svjedocima na vjenčanju, dobi ulaska u brak, zanimanju budućih supružnika, vjenčavateljima, ponovnim udajama/ženidbama udovice/udovca, kao i usporedbu broja rođenja (krštenja), vjenčanja i smrti u tom razdoblju. Članak ima tri priloga (broj rođenih/krštenih, vjenčanih i umrlih; prijepis matične knjige vjenčanih te broj vjenčanja po mjesecima za razmatrane godine) i dva grafikona (kršteni, vjenčani i umrli od 1845. – 1876. te broj vjenčanja po mjesecima).

Rad „Rudnici ugljena kod Buzeta“ (65-71) Matije Nežića bavi se borbom Antonija Cerovca iz Buzeta s trgovačkim društvom *Jadranski rudnici kamenoga ugljena u Dalmaciji i Istri* oko eksploatacije ugljena s lokacije Vela peč ispod Selca. Za bolje razumijevanje tematike članka, važno je naglasiti da je nalazište ugljena bilo na Cerovčevu privatnu posjedu, a autor je snimio i u rad uvrstio fotografije sadašnjega izgleda tih lokacija. Rad završava kratkim sažetkom na talijanskom jeziku. Alida Perkov u radu „Buzetsko gospodarstvo između dvaju svjetskih ratova“ (73-87) prikazuje gospodarski razvoj Buzeštine u tom razdoblju, koje su obilježile faze sporoga gospodarskog rasta (bolje rečeno oporavka) tijekom dvadesetih godina 20. stoljeća te velikoga gospodarskog rasta tijekom tridesetih godina (zahvaljujući brojnim investicijama). Obecavajući period gospodarskoga razvoja prekinut je

izbijanjem Drugoga svjetskog rata. U svrhu bolje ilustracije tematike, autorica je u radu prikazala dvije tablice s gospodarskim podacima te prikaze članaka i objava iz istraživana perioda.

Članak Milana Radoševića „Socioekonomski i demografski aspekti tuberkuloze u Općini Buzet 1918. – 1940.“ (89-102) bavi se posljedicama raširene tuberkuloze na prostoru Bužeštine između dvaju svjetskih ratova. Autor piše o tadašnjim načinima liječenja tuberkuloze (kućna i bolnička njega, od kojih je kućna njega bila češći način liječenja zbog ekonomskih i infrastrukturnih razloga), ističući preopterećenost bužetskoga liječnika (15.000 pacijenata na jednoga liječnika) i skupoću liječničkih usluga na Bužeštini. Osim toga, prikazuje demografske posljedice bolesti za bužetsku općinu (stopa mortaliteta u jednom je trenutku bila trostruko viša od prosjeka Istarske provincije), a smrtnost u općini prikazana je i pomoću triju grafikona.

Aldo Kliman u radu „Ikonografska i ilustrativna građa o Buzetu i okolici“ (103-114) piše o starim crtežima, fotografijama, razglednicama, gravurama Buzeta i Bužeštine koje su pomogle te i dalje pomažu u otkrivanju i rekonstrukciji lokalne povijesti (mikropovijesti). Iz sadržaja se rada mogu izdvojiti podaci o najstarijem crtežu Buzeta iz 1718., koji prikazuje reprezentativne privatne i javne objekte te crteži koji ilustriraju studiju dvaju neostvarenih projekata iz druge polovice 18. st. (Vodovod sv. Martina i Zdravstvena stražarnica u Buzetu). U radu su opisane i razne gravure veduta, fotografije, razglednice i sl., uz obilne slikovne priloge (13 slika). „Umjetnička topografija Bužeštine u srednjem vijeku“ (115-126) Kristijana Jerkovića predstavlja sažet osvrt na istoimeni diplomski rad napisan 2013. godine. Autor predstavlja glavne karakteristike tradicijskoga graditeljstva i sakralne arhitekture bužetskoga srednjovjekovlja. Tradicijsku arhitekturu karakterizira skromnost, učinkovitost i rustikalnost, dok je sakralna arhitektura nešto ljepša i ukrašenija. Važno je napomenuti da se sakralna arhitektura Bužeštine svojom skromnošću razlikuje od objekata te namjene građenih na području južne Istre.

Mateja Jerman u članku „Prilog poznavanju liturgijske srebrnine 16. i 17. stoljeća u župnoj crkvi Marijina Uznesenja u Buzetu“ (127-151) analizira predmete riznice župne crkve u Buzetu koji su nastali tijekom 16. i 17. stoljeća u mletačkim radionicama. Predmeti koje je autorica detaljno opisala i analizirala su ophodni križevi, pločica *Pax*, ciborij, škropionica i kalež.

Svaki predmet predstavljen je i fotografijom (ukupno 25 fotografija), a rad na kraju ima i sažetak na engleskom jeziku.

Druga cjelina zbornika, „Iz našeg kraja“, započinje radom Nadije Disiot „Opatija – podno Petrapilose“ (155–176) u kojem autorica piše o geografskom smještaju i povijesti toga sela. Navodi najčešća prezimena i nadimke stanovnika Opatije, opisuje nekadašnji način života, ali se osvrće i na današnje stanje naselja. Saša Nikolić svoj rad „Glazbena zbirka Zavičajnog muzeja u Buzetu“ (177–182) započinje opisivanjem povijesti i dostignuća Glazbenoga društva Sokol te pregledom najvažnijih glazbenih manifestacija na širem području Bužeštine. Članak se nastavlja opisom i slikama istarskih glazbala koja se mogu naći u zbirci Bužeštine. U radu „Omiljena razbibriga“ (183–185) Josip Šipuš prikazao je crticu iz svakodnevnoga života Buzeta: priču o umirovljeniku Ivanu Muzici koji izrađuje ukrasne predmete s motivom kažuna, crkvi, barki, zagorskih kućica i sl.

U trećoj se cjelini nalaze radovi Gordane Čalić Šverko „Prije osam desetljeća Istarski vodovod postao je stvarnost“ (189–194), Ivana Marinca „Konoba Most 1933. – 2013.“ (195–198) i „Neprijatelju ‘pred nosom’ istarske žene održale su veličanstven skup“ (199–204), „70. obljetnica Prve oblasne konferencije AFŽ-a za Istru“ (205–208) i „Pola stoljeća predškolskog odgoja u Buzetu“ (209–221) Silvane Pavletić, Vladimira Pernića „Četiri desetljeća Katedre Čakavskog sabora Roč“ (223–226), Gordane Čalić Šverko „Dvadeset pet godina cvjećarnice ‘Loredana’“ (227–229) i Dražena Horvata „Delicia – keksi za vitalnost iz Buzeta“ (231–236). Četvrtu cjelinu čini prikaz Mirjana Flega „Na izvorima Istarskog vodovoda“ (239–241). Autori i radovi koji sačinjavaju petu cjelinu zbornika su Ignazio Visintini, „Obilazak Buzeta, Željeznih vrata, Minjere i dvorca Petrapilosa“ (245–250); Mirna Bratulić, „Jesen“ (251) i „Molim poštenog nalaznika nenapisane pjesme da mi je vrati“ (252); Milena Draščić, „Rekvijem“ (253) i „Kaštih, križ, blagoslov“ (254); Nadia Disiot, „Na vole tan pole molena“ (255) i „Barba Matijo, borac“ (256). Šesta cjelina, namijenjena prikazu biografija, u ovom izdanju zbornika prikazuje kratak životopis Eda Merlića (259).

Posljednji, 41. svezak *Buzetskoga zbornika*, nastavlja s dugom tradicijom predstavljanja bogate povijesti i kulturne baštine Bužeštine (p)ostajući nezaobilazno štivo svih ljubitelja istarske povijesti.

Hrvoje Badurina